

احکام جزائی قرآن کریم

www.ketab.ir

تألیف:

سید ابراهیم موسوی

سرشناسه	موسوی، سید ابراهیم ۱۳۳۶-
عنوان و نام پدیدآور	احکام جزائی قرآن کریم / تألیف: سید ابراهیم موسوی.
مشخصات نشر	خرم آباد: دانشگاه آزاد اسلامی (واحد خرم آباد)، ۱۳۸۸.
مشخصات ظاهری	۲۹۸ ص.
شابک	ISBN: ۹۷۸-۹۶۴-۲۲۳-۲۲۲-۲ ۳۰۰۰۰ ریال
وضعیت فهرست نویسی	فیا
یادداشت	کتابنامه بصورت زیرنویس.
موضوع	قرآن-احکام و قوانین.
موضوع	تفاسیر فقهی-شیعه.
شناسه افزوده	دانشگاه آزاد اسلامی (خرم آباد).
رده‌بند: کنگر	۱۳۸۸ الف ۳/م ۷۶/۶ BP۹۹۹
رده‌بندی دی‌جی	۲۹۷/۱۷۴
شماره کتابشناسی ملی	۱۷۱۴۲۷۷

نام کتاب	: احکام جزائی قرآن کریم
تألیف	: سید ابراهیم موسوی
ناشر	: دانشگاه آزاد اسلامی واحد خرم آباد - تهران ۶۶۱-۶۲۰۰۰۲۵
طراح جلد و صفحه آرا	: فرزانه خیمه
شمارگان	: ۱۰۰۰ نسخه
نوبت چاپ	: اول ۱۳۸۸
بهاء	: ۳۰۰۰۰ ریال
شابک	: ۹۷۸-۹۶۴-۲۲۳-۲۲۲-۲
لیتوگرافی، چاپ و صحافی: سازمان چاپ و انتشارات دانشگاه آزاد اسلامی	

فهرست مطالب

۱۱	 مقدمه
----	-------------

باب اول: حدود

فصل اول: زنا

۱۹	 مبحث اول: مفهوم زنا
۲۰	 مبحث دوم: احکام زنا
۲۰	 ۱- حرمت زنا و حکمت تحریم آن
۲۵	 ۲- احکام و وضع زنا
۲۵	 (ف) سویت: ناکاران
۴۸	 (ب) مجازاتهای عمومی و فرعی زنا
۵۲	 (ج) تحریر نکاح مرتکب زنا قبل از توبه
۵۴	 (د) حجر مرتکب زنا
۵۵	 (ه) اکراه در زنا
۵۷	 مبحث سوم: توابع زنا
۵۸	 ۱- لواط
۶۳	 ۲- مساحقه
۶۵	 ۳- آمیزش با حیوانات
۶۶	 مبحث چهارم: راههای ثبوت زنا و توابع آن

فصل دوم: قذف

۷۲	 مبحث اول: حکم قذف در قرآن کریم
۷۶	 مبحث دوم: برخی مصادیق قذف
۷۹	 مبحث سوم: برخی استثنائات وارد بر حکم قذف
۸۲	 مبحث چهارم: اصل کتمان در جرائم منافی عفت

فصل سوم: شرب خمر و مسکر

۸۳	 مبحث اول: بیان آیات مربوط به خمر و مسکر در قرآن کریم
۸۳	 ۱- آیه ۲۱۹ سوره بقره
۸۷	 ۲- آیه ۴۳ سوره نساء
۸۸	 ۳- آیات ۹۰ و ۹۱ سوره مائده
۹۳	 ۴- سایر آیات مرتبط

۹۴	مبحث دوم؛ حدّ شرب مسکر
۹۹	مبحث سوم؛ راههای ثبوت حدّ شرب مسکر

فصل چهارم: محاربه و افساد فی الارض

۱۰۱	مبحث اول: بیان آیه محاربه
۱۰۲	۱- توضیح برخی مفردات آیه
۱۰۴	۲- سبب نزول آیه
۱۰۷	مبحث دوم: مفهوم محاربه و افساد فی الارض
۱۱۲	مبحث سوم: شرایط محارب موضوع آیه
۱۱۵	مبحث چهارم: کیفیت اعمال مجازات محارب
۱۱۶	۱- کیفیت کلی تعیین مجازات محارب
۱۱۶	الف) نظریه تخییر
۱۱۷	ب) نظریه ترتیب یا تنويع
۱۲۰	۲- نسبت اعمال هریک از مجازاتهای چهارگانه
۱۲۷	مبحث پنجم: ربه محارب و اثر آن

فصل پنجم: سرقت

۱۳۱	مبحث اول: بیان آیه مربوط به مجازات سرقت
۱۳۴	مبحث دوم: میزان و کیفیت هاء مسرت سارق
۱۳۶	مبحث سوم: شرایط ایجاب حد سرقت
۱۳۶	۱- شرایط سارق
۱۳۷	۲- شرایط مال سرقت شده
۱۴۰	۳- شرایط سرقت
۱۴۲	مبحث چهارم: سایر احکام سرقت
۱۴۲	۱- لزوم ردّ مال مسروق
۱۴۳	۲- حکم توبه سارق
۱۴۴	مبحث پنجم: طرق ثبوت سرقت

فصل ششم: ارتداد

۱۴۷	مبحث اول: معنی ارتداد
۱۴۸	مبحث دوم: بیان آیات مرتبط با موضوع
۱۵۶	مبحث سوم: احکام ارتداد
۱۵۶	۱- عقوبت ارتداد
۱۵۸	۲- میراث مرتد
۱۵۹	۳- ممنوعیت تعاون به مرتد
۱۵۹	۴- زوال زوجیت، ولایت و مالکیت مرتد
۱۶۰	۵- توبه مرتد

باب دوم: جنایات

فصل اول: قتل نفس

۱۶۵	مقدمه: اقسام قتل
۱۶۷	مبحث اول: قتل عمد
۱۶۷	۱- مفهوم قتل عمد
۱۷۰	۲- احکام قتل عمد
۱۷۰	حکم اول: حرمت قتل نفس
۱۸۱	حکم دوم: قصاص قاتل
۱۸۲	الف) بیان آیات مربوط به قصاص
۱۹۷	ب) شرایط قصاص
۲۲۰	ج) کیفیت استیفاء قصاص
۲۲۲	د) هدف و حکمت وضع حکم قصاص
۲۲۴	حکم سوم: عفو قاتل و اخذ دیه در قتل عمد
۲۳۵	حکم چهارم: کفاره قتل عمد
۲۳۸	حکم پنجم: محروم شدن قاتل از میراث
۲۴۲	حکم ششم: معاونت در قتل عمد
۲۴۳	مبحث دوم: قتل خطا
۲۴۳	۱- بیان آیه مربوط به قتل خطا
۲۴۶	۲- احکام وضع حد در قتل خطا
۲۴۶	الف) موارد و مقدمات قتل خطا
۲۵۶	ب) مسئول پرداخت دیه
۲۶۳	ج) وجوب کفاره قتل خطا
۲۶۴	د) کسانی که ادای کفار قتل خطا بر آنها واجب است
۲۶۷	ه) اصناف کفاره

فصل دوم: جنایت کمتر از نفس

۲۶۹	مقدمه: اقسام جنایات کمتر از نفس
۲۷۱	مبحث اول: قصاص عضو
۲۷۱	۱- جواز قصاص عضو و دلایل آن
۲۷۴	۲- موارد قصاص عضو
۲۷۶	۳- شرایط قصاص عضو
۲۸۳	مبحث دوم: دیه اعضاء و منافع
۲۸۳	۱- حکم قرآن کریم در باب دیه اعضاء و منافع
۲۸۴	۲- اخبار مربوط به دیه اعضاء و منافع
۲۸۷	۳- اقوال فقهاء در باره دیه اعضاء و منافع
۲۹۳	فهرست منابع

قرآن کریم مجموعه‌ای کامل، به هم پیوسته شامل تمام آن چیزهایی است که می‌تواند راهنمای انسان به سوی سعادت جاودان در زندگی فردی و اجتماعی باشد. برخلاف شیوه رایج در علوم ادواری که به اقتضای ضرورت تقسیم کار و به تبع آن تخصصی شدن امور، علوم مختلف از یک‌دیگر تفکیک شده و حیطه هر یک مستقل از دیگری است، تفکیک بین مباحث مختلف قرآن کریم اگر ممکن باشد، نمی‌تواند کار درستی محسوب گردد. زیرا، اجزاء مختلف این کتاب الهی از حیث نظم و هماهنگی مانند اعضای مختلف بدن یک موجود زنده به هم وابسته‌اند و هر جزئی متمم و مکمل جزء دیگر است.

احکام حقوقی قرآن کریم قابل تفکیک از اصول اعتقادی و ارزش‌های اخلاقی و احکام عبادی بیان شده در آن نیستند. زیرا از یک طرف ریشه و مبنای احکام حقوقی در اصول اعتقادی قرار دارد و درک درست احکام مذکور تنها در پرتو این اصول و مبانی ممکن است، از طرف دیگر اصول اعتقادی و ایمان به آنها ضمانت اجرای اصلی احکام حقوقی است.

رعایت حدودی که بوسیله احکام حقوقی در قرآن کریم تعیین شده است، برای تأمین حداقل عدالت و امنیت در جوامع انسانی کمال ضرورت را دارد و تخطی از آنها موجب بروز بی‌عدالتی و خطر فساد و تباهی و باز ماندن انسان از کسب کمال می‌گردد. اما برای رسیدن به قله‌های رفیع کمال انسانیّت و راه یافتن به قرب الهی، علاوه بر رعایت احکام حقوقی و عمل به واجبات، رعایت دستورات اخلاقی قرآن کریم یعنی باری رساندن به محرومان و رفع نیازهای مادی و عاطفی آنان و پایبندی به اصول استقادی و متّصف شدن به صفات الهی و در یک کلام عشق و ایمان لازم است. در این باب، قرآن کریم در آیات ۸ تا ۱۶ سوره بلد می‌فرماید: «أَلَمْ نَجْعَلْ لَّهٖ عَیْنِینَ * وَلِسَانًا وَحَتِیّینَ * رَهْدِیْنَاهُ النَّجْدِیْنَ * فَلَا اقْتَحَمَ الْعَقَبَةَ * وَمَا أَدْرَاکَ مَا الْعَقَبَةُ * فَکَ رَقَبَةٍ * أَوْ إِطْعَامٌ یَّوْمَ نَیْسَ * مَسْغَبَةٍ * یَتِیمًا ذَا مَقْرَبَةٍ * أَوْ مَسْکِینًا ذَا مَرْتَبَةٍ...» (آیا برای او (انسان) دو چشم قرار ندادیم، و زبان و دلب، و او را به دو فلات بلند راهنمایی نکردیم، اما او اقدام به عبور از گردنه‌ها نکرد، و چه میدانی گردنه چیست، آزاد کردن گردنی است از بند، یا خوراک رساندن در روز سختی و گرسنگی است، به یتیمی که خویشاوند است، یا مسکینی که خوار و خستیده است).

به سبب بحران‌ها و مصائبی که بشر امروز با آنها روبرو است، نیاز به تعالیم هستی آفرین قرآن کریم بیش از هر زمان دیگر احساس می‌گردد. به امید آنکه تشنگان حقیقت با درک زیبایی‌های این چشمه آب حیات بتوانند در پرتو انوار حیات بخش آن خود و دیگر انسان‌ها را از تاریکی و ظلمت ناشی از جاهلیّت مدرن که سال‌ها است بر زندگی انسان‌ها سایه افکنده و به مراتب زیانبارتر و خطرناک‌تر جاهلیّت اعصار گذشته است، رهایی بخشند.

از آیات قرآن کریم حدود پانصد آیه از دیرباز به عنوان منبع اصلی احکام فقهی و حقوقی و اساس قانون‌گذاری در اسلام مورد استناد فقهاء و مفسّرین قرار گرفته

است. این آیات به آیات الاحکام شهرت یافته‌اند و بحث و تفسیر و تشریح آن‌ها فقه القرآن نامیده شده‌است.

در زمینه آیات الاحکام یا فقه القرآن تألیفات و کتب مختلفی بوسیله دانشمندان مذاهب مختلف اسلامی نوشته شده‌است. از کتب معتبر که بر اساس مذهب فقهی امامیه در این باره تألیف شده‌است کتاب فقه القرآن قطب الدین راوندی، کتاب کنز العرفان فاضل مقداد و کتاب زبدة البیان محقق اردبیلی را می‌توان نام برد. کتاب احکام القرآن شافعی، احکام القرآن ابن عربی، احکام القرآن ابوبکر جصاص رازی و تفسیر قرطبی از جمله تألیفات معتبر درباره آیات الاحکام، بر اساس مذاهب اهل سنت محسوب می‌شوند. علاوه بر آن برخی از کتب تفسیر جامع مانند التبیان شیخ طوسی، مجمع البیان شیخ طبرسی، کشاف زمخشری، تفسیر کبیر امام فخر رازی و تفسیر طبری حاوی مباحث عمده‌ای در باره آیات الاحکام بوده و مسائل فقهی مستنبط از این آیات را بنحوی مبسوط مورد بررسی قرار داده‌اند.

در تدوین کتب آیات الاحکام دو شیوه رایج است: در برخی کتب، از ترتیب آیات و سوره‌های قرآن کریم تبعیت شده و آیات احکام به ترتیب مذکور در قرآن کریم از سوره بقره تا آخر بیان شده‌اند و در برخی دیگر از ترتیب رایج در کتب فقهی تبعیت شده و آیات بر حسب موضوع، معمولاً از دست‌آوردت تا باب دیات مرتب شده‌اند.

موضوع این کتاب مطالعه بخشی از آیات قرآن کریم است که در آنها احکام دسته‌ای از جرایم و عقوبت آنها بیان شده‌است و مباحث آن به بررسی احکام مربوط به حدود، قصاص و دیات محدود گردیده‌است. برای انجام این مطالعه و در تفسیر آیات قرآن کریم، سعی شده است ابتدا از سایر آیات و سپس از روایات نقل شده از رسول اکرم (ص) و ائمه معصومین (ع) و در مرتبه بعد از اقوال مفسرین بزرگ از جمله

صحابه و تابعین و نهایتاً از آراء و نظرات علمای بزرگ اسلام از مذاهب مختلف بدون آنکه این آراء و نظریات تعبداً پذیرفته شوند، استفاده شود و تلاش گردیده است مطالب به صورت مستند، با زبانی ساده و قابل استفاده برای دانشجویان فارسی زبان بویژه دانشجویان رشته‌های حقوق بیان گردد. امید است با یاری حق تعالی امکان تهیه مجموعه‌ای مشابه در سایر ابواب و مباحث حقوق فراهم گردد.